

LLUÍS MARUNY I CURTO

EL PRIMER AJUNTAMENT FRANQUISTA A LA BISBAL D'EMPORDÀ, 1939-1947

ESTUDIS DEL BAIX EMPORDÀ
Sant Feliu de Guíxols, 2010
Volum 29 - ISSN 1130-8524

RESUM: L'article aporta informació sobre els acords, les prioritats i els estils de funcionament del primer Ajuntament de la Bisbal després de la Guerra Civil, presidit pel Sr. Robert Figueras de Almar, i se'n destaquen tres aspectes: com s'hi reflecteixen els avatars del govern espanyol i de la Segona Guerra Mundial; com es gestiona el llegat Camps i Armet, i un conflicte molt local com és la (no) construcció de la caserna de la Guàrdia Civil.

PARAULES CLAU: Franquisme, llegat Camps i Armet, ajuntaments de postguerra, Robert Figueras de Almar.

El febrer de 1939, entren les tropes franquistes a la Bisbal. Ara, els vencedors hauran de començar a construir el seu model d'estat. Com s'hi posen? És representatiu el que passa a la Bisbal? A petita escala, semblaria que sí: aquí passa, si fa no fa, com arreu. La diferència més significativa, segurament, és que la repressió immediata després de l'ocupació és menor del que va passar als territoris ocupats a l'inici de la guerra¹: a la Bisbal, els integrants actius de la majoria esquerrana² o bé eren morts³ o s'havien exiliat⁴ o estaven

1 Carlos Castilla del Pino (2004) explica com a Còrdova, per exemple, ocupada el 18 d'abril de 1936, es van produir 2008 afusellaments identificats i comprovats entre aquest dia i el 30 de desembre següent (p. 47). Còrdova va ser la província amb més afusellaments (9.579 en total), mentre a la de Girona n'hi va haver 519, (EL PAÍS, 13 d'agost de 2006). A València, les fosses trobades contenen "no menys de 60.000 o 70.000 cadàvers de republicans", morts després d'acabada la guerra (Empar Salvador i Fòrum Valencià per a la Memòria, intervenció al I Fòrum Social Català, Universitat Central de Barcelona, 26 de gener de 2008).

2 A les eleccions municipals del 14 d'abril de 1931, les esquerres (Ateneu Pi i Margall) van obtenir el 55% dels vots davant el 45% de les dretes (L'Escut Emporità). A les eleccions per diputats a Corts del 16 de gener de 1936, el Front Popular va obtenir, a la Bisbal, el 62% dels vots, davant la candidatura, també unitària, de dretes.

3 VVAA (1990): *La Revolució i la Guerra Civil a La Bisbal*, Ajuntament i Arxiu Històric de la Bisbal d'Empordà, recull 21 morts del bàndol franquista, 63 morts al bàndol republicà –quatre després del 7 de febrer de 1939– i 21 morts, civils sense adscripció, al bombardeig dels franquistes el 30 de gener 1939; 105 morts en total. Jordi Oliva (1999) informa de 55 combatents bisbalencs morts al front, la majoria als fronts de Catalunya i Aragó. A Sant Feliu de Guíxols (131), Palamós (115), Palafrugell (110) i Torroella de Montgrí (66) n'hi va haver més; el 90% eren soldats republicans. També consta un civil bisbalenc mort per manipulació de material de guerra abandonat.

4 Jordi Gaitx (2007, annex 2) relaciona 43 exiliats de la Bisbal, però considera que el total d'exiliats identificats no arriba a la meitat de les xifres reals; podrien ser, doncs, al voltant de 80 o 90 els exiliats bisbalencs. Cal recordar Martí Noguer Maria, mort al camp de Gusen (Mauthausen) el 19 de gener de 1942 i Àngel Mercader Barnés, alliberat de Mauthausen el 5 de maig de 1945, tots dos bisbalencs (BERMEJO Y CHECA, 2006, p. 302).

empresonats a Girona –on queden encara 37 bisbalencs el desembre 1940– (OLIVA, 1999) o als camps de concentració arreu de tot l'Estat⁵..., o restaven amagats o humiliats i anorreats en la seva capacitat d'actuació cívica⁶.

Com s'organitzen els poders del nou estat? El poder civil, l'Ajuntament, és el primer a constituir-se.

Al mateix temps, sortint dels seus amagatalls, ho farà l'església catòlica, el poder ideològic, que inicia immediatament les activitats i publicarà el *Full Parroquial*, en castellà, ja abans del primer d'abril. El poder militar ocuparà la Bisbal poc temps, fins el 19 de juliol. La Guàrdia Civil s'hi instal·larà immediatament. Més a poc a poc, s'aniran posant en funcionament els jutjats i les notaries. El poder econòmic anirà reprenent posicions: el 23 de març es fa una crida als empresaris per a "normalitzar" el treball. I aviat aniran sorgint altres aparells de l'Estat: primer la Falange, d'afiliació pràcticament obligatòria, després l'*Oficina de Abastos*, que serà molt important en època de fam i *estraperlo*, després el sindicat vertical (CNS), el *Frente de Juventudes* i *Educación y Descanso*, que controlaran l'activitat cultural i associativa.

El primer Ajuntament franquista de la Bisbal, presidit per Robert Figueras de Almar⁷, té la peculiaritat d'estendre's des del 9 d'octubre de 1939 fins el 14 de febrer de 1947. Cobreix, doncs, una època marcada pel triomf militar *nacional*, però també per la immediata Segona Guerra Mundial. El règim militar mantindrà l'eufòria (enviament de la *División Azul*), fins que veu que els seus aliats de l'Eix perdran la guerra. Els anys 1945 i 1946 mostraran la inseguretat del règim i el temor a una ocupació aliada: la publicació del *Fuero de los Españoles* és un intent de congraciar-se amb les democràcies..., però conté més deures que no pas drets! Serà a partir de 1946 quan el temor anirà desapareixent, el franquisme s'anirà acomodant a la imprevista situació i començaran a canviar algunes coses. Per tant,

5 Tampoc en tenim encara dades concretes, però tots els presoners republicans van passar-hi llargues temporades, fins que aconseguien algun aval "positiu" (d'ajuntaments, de la Falange o de l'església catòlica).

6 L'aplicació de la llei de Responsabilitats Polítiques, del 1939, va generar l'obertura d'expedients a 99 ciutadans de la Bisbal. La llei podia comportar sancions econòmiques, inhabilitació professional o allunyament del poble (CLARA, 2005).

7 *De Almar*, sense l'apòstrof, és com a ell li agradava que s'hi dirigissin. Robert Figueras de Almar va néixer el 6 de juny de 1885; es va casar amb Margarida Raig Reig, nascuda el 14 de gener de 1913, no van tenir fills i van viure al carrer *General Sanjurjo*, núm. 11 (plaça Nova). Era Procurador dels Tribunals (dades del Padró Municipal de la Bisbal, de 1950).

1. Grup de bisbalencs que els anys 40 del segle XX intentaren tornar a fer l'Aplec de Sant Baldiri, però només varen reeixir l'any de la fotografia. A la imatge apareixen també els components de l'Orquestra Moderna. Imatge atribuïda a Francesc Marjanedas que també apareix a la fotografia. Col·lecció particular de Jordi Frigola.

l'Ajuntament de Figueras de Almar expressa prou bé els trets principals del franquisme triomfant..., i la mena de coses que el règim haurà d'anar eliminant i polint, per tal de sobreviure.

Les fonts d'informació per a l'elaboració d'aquest article han estat bàsicament les actes dels plens municipals. Pel que fa a la correspondència, hi ha moltes limitacions. No consten registres d'entrada ni de sortida de correspondència fins el 1953. A l'Arxiu de la Bisbal es conserven lligalls de cartes entrades a l'Ajuntament, desordenades, però pràcticament no trobarem cartes elaborades per l'Ajuntament: com a molt, alguna nota a llapis al marge indicant el sentit general de la resposta o, molt excepcionalment, l'esborrany fet per l'alcalde, com ara la resposta –molt característica del seu tarannà– a la demanda de la CNS d'un augment de sou dels funcionaris, com veurem. L'interès de la correspondència és millor pel que fa a avaluar el conjunt de la repressió sobre els ciutadans: abunden les demandes de funcionaris de presons, jutjats, camps de concentració, etc. reclamant informació sobre bisbalencs detinguts pels *nacionals*, però aquest tema justificaria un altre article. També trobarem molta correspondència relacionada amb la fam, la manca d'aliments i l'*estraperlo*; especialment una quantitat molt gran de

normatives, taxes, multes, etc., un tema que tampoc serà objecte d'aquest text.

1. PRIORITATS I MESURES URGENTS.

Les tropes franquistes van entrar a la Bisbal el 5 de febrer de 1939. Del 7 de febrer fins el 9 d'octubre de 1939, l'Ajuntament el gestiona una comissió gestora provisional, de la qual formen part: com a alcalde, Ferran Ramió i Servitja; com a regidors, Àngel Fernández, Ramon de Ciurana, Josep Bou, Jaume Rossich i Tomàs de Fonolleras; com a secretari de l'Ajuntament, Juli Cama i Batlle.

La primera sessió de la comissió té lloc el 8 de febrer i acorda:

- Canviar els rètols de places i carrers
- Repartiment de queviures
- Recollida d'armes
- Presentació d'"individuos" que haguessin estat a l'"*ejército rojo*".
- Declaració d'allotjaments disponibles (per a militars, Guàrdia Civil, funcionaris...)
- Celebració d'una missa de campanya

Aquests acords marquen des del primer dia els temes que es consideren fonamentals: la ideologia, la misèria, la repressió política i el nacionalcatolicisme.

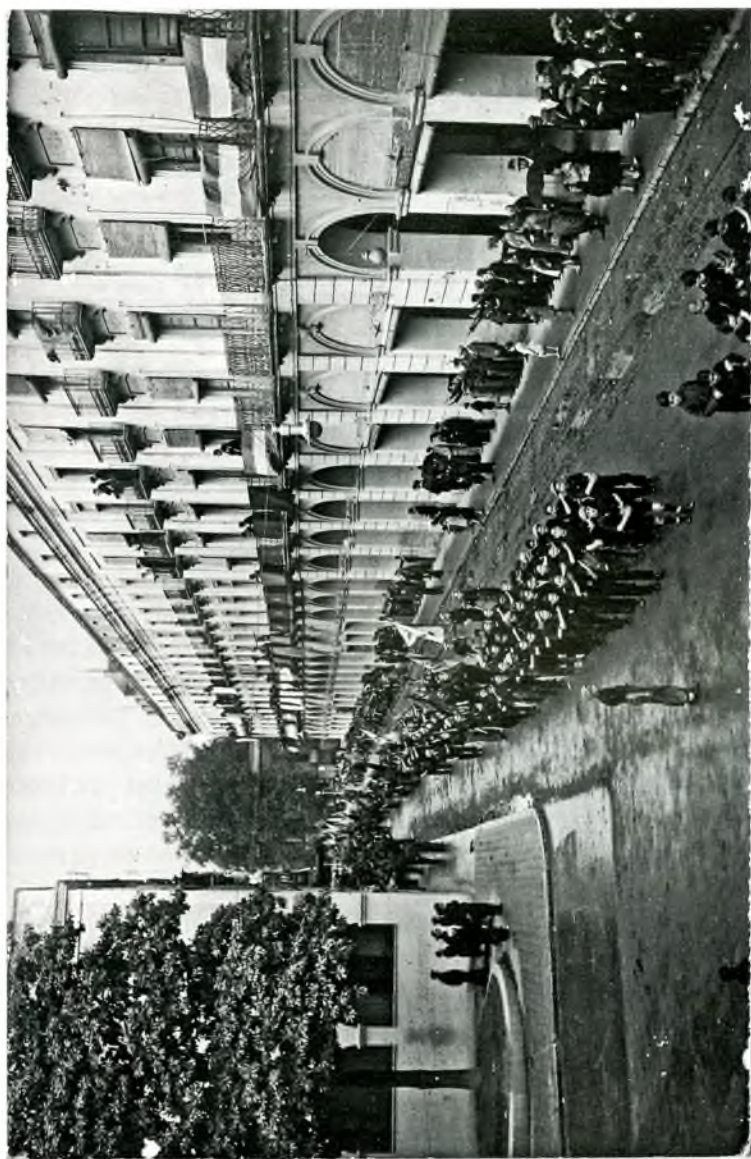
Un mes després, s'acordarà pagar les despeses d'enterrament de les víctimes del bombardeig del 30 gener anterior: 21 civils morts –tants com les víctimes del Comitè Antifeixista de primera hora– i molts ferits; 20 minuts, 5 avions, entre 30 i 40 bombes en una zona àmplia, entorn de la carretera, al centre del poble, amb l'únic objectiu de sembrar el pànic en una població civil ja derrotada. També es proposa de fer nínxols nous al cementiri: en falten⁸. I demanar carbó a Astúries.

El dia abans d'acabar-se oficialment la guerra, l'Ajuntament exposa el que serà, de fet, el seu programa. Acords municipals del 30 de març de 1939:

- Felicitacions per l'acabament de la guerra
- Placa als veïns "*vilmente asesinados*" pels rojos
- Celebració final de la guerra: "*piadoso recuerdo para los caídos*"⁹

⁸ La necessitat de construir més nínxols al cementiri i d'arreglar el cotxe funerari seran temes recurrents fins els anys cinquanta.

⁹ Els "*caídos*" eren, naturalment, només els morts del bàndol guanyador.

2. Desfilada de nens i joves falangistes, possiblement els anys quaranta. Autor desconegut. Col·lecció particular Jordi Frigola.

- Acceptar i restablir l’Hora de l’Ajuntament (a les 40 hores d’adoració de l’eucaristia)
- Full d’interrogatori a tots els funcionaris municipals, que hauran de contestar en deu dies
- Arranjament del cotxe funerari
- Canvi de noms dels carrers
- Creació de la Junta de Protecció de Menors
- Nova casa de la Guàrdia Civil: una “*verdadera urgencia*”

El ple següent (14 d’abril de 1939) informa del comunicat del governador civil ordenant la remissió dels antecedents i béns dels “*rojos*” i es constitueix la Junta de Depuració: “*Personas honorables y solventes para que inspeccionen relaciones de filiación del Frente Popular y que hayan ejercido cargos.*” En formaran part Jesús Tibau, primer cap de Falange, Jesús Rasós, Josep Ginesta, Josep Roig i Tomàs Verdaguer. A partir d’aquest moment aniran apareixent resolucions dels expedients de depuració dels funcionaris municipals: les primeres, el mateix dos de juny; les darreres apareixeran el desembre de 1939. Però no hi trobarem cap referència als empresonats, ni als afusellats.

El 26 de maig es demana el donatiu d’objectes d’or i plata per al tresor *nacional* i se’n farà una requisa casa per casa. També s’estableix com a sou base 6’50 pta. diàries per a un jornal·ler. Es crea la *Delegación de Abastos*: s’acabava de crear la cartilla de racionament, vigent fins 1952, per poder accedir als aliments bàsics. Comença així l’*estraperlo*, origen d’un grapat de noves, i velles, fortunes.

El primer acte festiu normalitzat serà una cursa ciclista: l’organitzada per la Unió Deportiva de Calonge (acta del 2 de juliol de 1939). La setmana següent, es parla també de noms de carrers i s’expressa l’objectiu: fer desaparèixer els rètols que no estan en l’idioma oficial i són contraris al *Movimiento Nacional*.

El 16 de juny s’acorda que els vigilants nocturns portin fanal, “*lanzón*” i arma curta.

El 9 d’octubre de 1939, es constitueix una nova comissió gestora. El nou alcalde serà Robert Figueras de Almar i els altres, designats pel governador civil de Girona, seran: Josep Reinal i Fàbrega com a primer tinent d’alcalde, Josep Cama i Avellí, Manuel Escoda i Guiteras, Martirià Lloberas i Sala, Joan Rasós i Casas, Josep M. Cruañas i Mascaró, Joan Foixà i Font i Josep Cortadellas i Bou (representant municipal a la CNS, el sindicat vertical). Al mateix temps,

dimiteix l'interventor municipal, i el ple proposa el nomenament de Pere Cals i Coll.

L'Ajuntament serà renovat parcialment el 4 de maig de 1945: ja feia més d'un any que ni Reinal, ni Cama, Lloberas i Foixà hi assistien. L'alcalde havia demanat repetidament la renovació al governador civil. En aquesta data són substituïts pels senyors Martí Piera i Escofet, primer tinent d'alcalde; Joan Rodríguez Castelló, segon tinent d'alcalde, i Joan Gispert i Pibernat. El càrrec de dipositari que tenia Josep Reinal passa a Josep Cortadellas i Bou. Aquest consistori es renovarà el 28 de febrer del 1947, quan destitueixen Robert Figueras i el nou alcalde serà Martí Piera, amb una comissió més reduïda: Escoda, Rasós, Cruañas, Cortadellas i Foixà.

Martí Piera i Escofet, farmacèutic i també enginyer industrial, havia col·laborat activament amb l'Ajuntament, a instàncies de Robert Figueras, en diversos temes tècnics, especialment en l'arranjament i millora de l'abastament d'aigües i del sistema de clavueram.

2. L'AJUNTAMENT DE ROBERT FIGUERAS DE ALMAR.

Robert Figueras serà un alcalde que deixarà una petjada molt personal: es mostrarà arrogant, arbitrari, autocràtic i passarà, en aquells temps, per dues sancions governatives.

La família Figueras són propietaris agraris importants, amb molts de masos. Havien viscut tradicionalment al carrer Ample, però també havien ocupat la Casa Marimon, domicili de Francesc de Paula. Altres cases dels Figueras a la Bisbal van ser el casal que hi ha a l'extrem de la plaça Nova que, pel darrere, dona a Correus, on vivia Robert, i els masos coneguts com Can Figueras, al darrere del Pou de l'Aigua, prop del Convent. Els Almar, procedents de Púbol, també eren una família amb moltes propietats. Els Figueras van incrementar notablement el seu patrimoni amb una pràctica comú en èpoques de gana: atorgaven pensions vitalícies a persones grans amb pocs ingressos, a canvi d'obtenir la propietat de les seves cases i possessions en morir els beneficiaris.

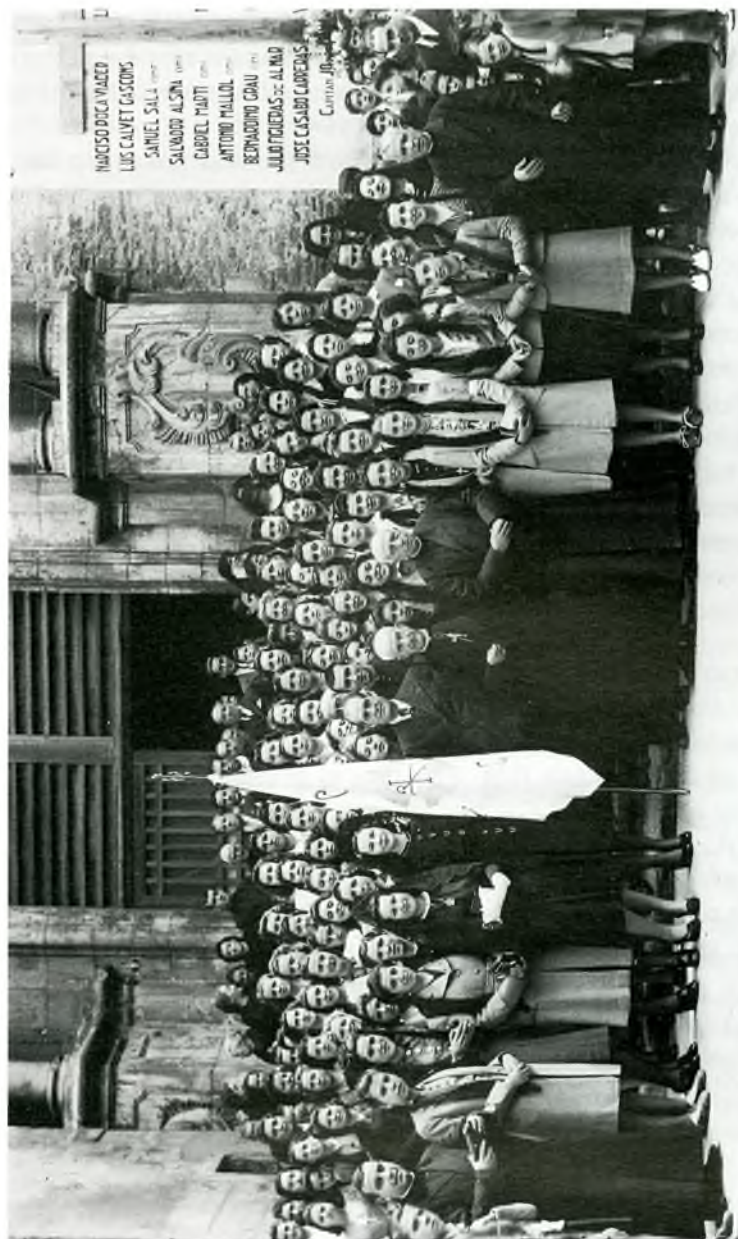
Robert Figueras de Almar era el segon de tres germans. El gran va morir als inicis de la Guerra Civil, descobert al seu amagatall, a Can Rata, prop dels Àngels. El tercer dels germans, Francesc de Paula, va tenir tres filles. La tercera, hereva de les propietats familiars, viu encara a Celrà amb el seu fill.

Robert, abans de la guerra, era conegut al poble com *el pistoler* (FRIGOLA, 2003, p. 79), per les seves exhibicions de pistola orientades a intimidar els votants en jornades electorals, durant la Dictadura i la República. Robert fou sergent de la *Milicia Nacional de Falange*, incorporat al bàndol franquista poc després de l'inici de la guerra. El seu pas per l'Ajuntament mostra part de la seva personalitat i aspiracions. Manté una actitud que va més enllà del servilisme propi de l'època: adulator respecte dels poderosos, menyspreador respecte dels pobres i ambició pel que fa a la política i als diners. Farà considerables despeses en subscripcions a tota mena d'iniciatives feixistes, protagonitzarà i promourà tota mena d'exhibicions religioses, enviarà constantment adhesions incondicionals a tots el jerarques del règim... Tampoc no tindrà cap escrúpol a l'hora de nomenar el seu propi germà, Francesc de Paula Figueras, com a administrador de l'important llegat Camps i Armet, i també del llegat de Paula Carles Fanals, com veurem més endavant.

En canvi es mostrarà terriblement garrepa –a les actes es trasllueix– en tot el que fa a pagaments de beneficència i ajut als pobres. Litigis pel pagament de quotes per pensió a bisbalencs atesos a l'Hospital Psiquiàtric de Salt; pel pagament d'ambulàncies de la Creu Roja per trasllat de malalts –malgrat l'entusiasme per celebrar la festa de la bandereta– per les estades de bisbalencs a la Casa de Beneficència de la Diputació, etc. Tot el que fa referència a l'atenció dels pobres és mirat amb lupa i estalviat: al Padró de Beneficència, el 5 de novembre de 1943, insisteix: “*Que en ningún caso se verifique ingreso ninguno en este Hospital Municipal sin previo conocimiento y previa orden de esta alcaldía... Se estudiará con el detenimiento que merece este asunto tan importante para la economía.*” El 14 de gener de 1944, es deixa en suspens el Padró de Beneficència “*para efectuar la correspondiente depuración*”: per Robert Figueras, ésser pobre era clarament sospitos.

També trobarem constants reclamacions dels mestres sobre els dèficits elementals de les escoles, mobles, estufes, el retard a fer la neteja de les escoles a l'inici del curs..., i les constants queixes dels treballadors municipals sobre la penúria dels seus sous.

Les armes li devien agradar, perquè seguirà mostrant-se molt favorable a l'ús de pistoles i armes per part dels serenos i agutzils, però també per a usos particulars: així el 14 de juny de 1940 consta a les actes que “l'alcalde ofereix de portar a terme les gestions encaminades a garantir la seguretat personal, per tal que es doni a les persones que en són mereixedores, mitjans legals de defensa”. Més

3. Benedicció de la bandera de joves d'acció catòlica. Presideix el bisbe Cartanyà i Robert Figueras d'Almar, 1941. Autor desconegut. Col·lecció particular Jordi Frigola.

endavant, apareixerà la denegació del governador provincial dels permisos d'armes per als regidors.

Robert Figueras es perdrà per la seva prepotència. L'octubre del 1942, el governador el suspendrà en les funcions d'alcalde, per un expedient que li obre la Fiscalia de Taxes, i, novament pel mateix tema¹⁰, se'l destitueix el 8 de febrer del 1947.

L'estil Figueras contrasta amb el tarannà mostrat per Josep Reinal, quan assumeix l'alcaldia accidental, entre el novembre 1942 i el maig del 1943. Tot i la seva prudència, apareixen a les actes, per primera vegada, l'atenció i cura dels petits detalls que poden millorar la vida quotidiana del poble (fonts, bancs, voreres...). Per cert, Reinal reitera la petició de dimissió dels seus càrrecs a l'Ajuntament per la incompatibilitat amb les seves ocupacions de delegat de l'oficina local de la Caixa de Pensions i, malgrat que no fou acceptada, en retornar Figueras a l'alcaldia, ja no assistirà mai més al consistori, tot i formar-ne part, nominalment, fins el 1947.¹¹ Presentar la dimissió era, aleshores, un gest insòlit..., que no va tenir cap resposta governativa.

3. REFLEXOS DE LA SITUACIÓ POLÍTICA.

El primer període està marcat per l'eufòria de la victòria i per la repressió. Així es magnificaran les víctimes i fets *nacionals* i es liquidarà tot el relacionat amb els *rojos*. A final de juny de 1939, moren el rector de la parròquia (Mn. Planas) i el primer cap de Falange, Jesús Tibau Giralt¹². L'alcalde declara que "*deben considerarse victimas de la furia roja marxista por la terrible persecución de que fueron objeto*". I afirma, amb sarcasme, que "*los detenidos y penados de la Bisbal que se hallan en la Prisión Provincial de Gerona*", s'afegeixen al condol: és l'única vegada que se'n parla del presos a les actes

10 En aquest cas per haver reclòs a les seves habitacions uns delegats d'*Abastos*, aïllats a la Bisbal per una gran nevada, el 1947, que dedicaven el temps lliure a posar multes als comerciants (FRIGOLA, *La Bisbal*, ja citada, p.81).

11 Al fons documental de Josep Reinal (donació a l'ACBE), hi consten còpies de les cartes de renúncia al càrrec: la primera, amb data del 10 de novembre de 1941, renuncia al càrrec de primer tinent d'alcalde i dipositarí municipal. La segona carta, del 17 de març de 1943, demana al governador que accepti la renúncia del seu càrrec d'alcalde accidental; en aquesta hi afegeix, com a data límit, la primera quinzena d'abril, quan estava convocat un concurs-oposició per la plaça de la Caixa.

12 Tibau serà substituït per Alexandre Cuffó, que abandonarà pel seu *delicat estat de salut*, el gener següent i serà substituït després per Josep Maruny Jacas, pare de l'autor, del 25.01.1940 al 25.02.41.

municipals. Al mateix ple, el tinent de la Guàrdia Civil informa del trasllat de dos lesionats que estan a l'hospital, per tal de posar-los a disposició del “*Sr. Auditor de Guerra de la provincia*”.

La tasca republicana s'ha d'esborrar del mapa, fer-la inexistent: el 14 de juliol de 1939, es demana la pròrroga del contracte de subministrament d'electricitat fins al juny 1941, amb l'argument que “*debería no tenerse por vigente el citado contrato por durante los dos años y medio de dominio rojo*”. Igualment, una reclamació d'Antoni Caralt per l'enderrocament de la Casa Basart, acordada abans del 18 de juliol del 1936, és denegada amb l'argument que “*el ayuntamiento no se hace responsable del despojo*”, tot i ser presentada amb el suport dels senyors Fina, Ponsatí i Roura, cap d'ells sospitós de roig. En canvi, el 24 de novembre de 1939 es discuteix com fer per exigir als propietaris que van fer obres de reparació de finques, a càrrec de “*comités*” o “*colectividades*”, per tal que tornin els diners a la caixa municipal.

Hi ha un seguit de misses, posada de la primera pedra del monument als *caiguts*, desfilades, adhesions al *Caudillo* i commemoracions que no s'acaben mai. La més espectacular, però no exclusiva de la Bisbal, és la desfilada dels taüts que suposadament contenen les despulles de les “*víctimas del terror rojo*” que, a la Bisbal, es retardarà molt: no es farà fins el 20 d'abril de 1940. Totes les dictadures tenen aspectes grotescos al costat dels sagnants, i aquest n'és un. La idea era traslladar a la Bisbal les despulles dels *nacionals* bisbalencs morts fora del poble. Inicialment es parla de tres persones de les que no se sap on són. Després només se'n parla d'una: Pere Ribas Piera, de qui s'informa que està enterrat a Monterrubio (Extremadura). Hi ha diverses gestions, s'hi envien diners, però, finalment, quan s'anuncia l'arribada d'una persona per fer-se'n càrrec, l'alcalde de Monterrubio escriu dient que “*no tiene ningún antecedente del lugar de entierro de Pere Ribas*” (23 de febrer de 1940). La desfilada amb els 21 taüts de les víctimes es fa igualment. Hi ha qui diu que gairebé tots eren buits; sigui com sigui, el 24 de maig de 1940, Joan Rasós demana al ple la “reserva gratuïta d'un nínxol de segona classe per dipositar-hi peces de roba de les víctimes assassinades durant el domini marxista”.

Però és imprescindible afegir la repressió continuada, quotidiana i humiliant del tracte a la població. L'arbitrarietat amb què es donen càrrecs i encàrrecs remunerats, el menyspreu amb què es tracta els considerats *desafectos* al nou règim, la indiferència sobre

les necessitats urgents i extremes de bona part de la població. Que s'expulsés de les escoles els fills de pares que no podien, o no volien, comprar l'uniforme de Falange¹³. O simplement, coses com la resposta de l'alcalde quan la CNS (el sindicat franquista) demana un augment de sou per als treballadors municipals, tots ells provadament afectes al règim: el ple (19 de gener de 1940) els respon que aquesta petició “no resol ni afavoreix el problema social...”, i que la CNS s'hauria d'orientar a abaratir el cost de la vida. La pobresa no solament es tracta com a beneficència –menjador dels pobres, plat únic, etc. –, sinó que es distribueixen els ajuts segons les idees i actituds dels demanants. Una anècdota: l'Ajuntament paga un taxi per tal d'expulsar gitanos..., a Corçà (febrer de 1947).

En general, l'Ajuntament es limita a constatar la fam que es passa, la carestia de productes bàsics, el mal funcionament del sistema de conducció d'aigües, els problemes amb l'electricitat..., sense fer-hi gaire res.

Mentrestant, la corporació assisteix a tota mena de processons, es recupera immediatament l'Hora de Vetlla Eucarística que primer serà de l'Ajuntament i aviat esdevindrà de l'alcalde –amb donatiu a l'església i incloent-hi orquestra– com el Viàtic General, les Missions Religioses, el Sagrat Cor, la Immaculada, els Exercicis Espirituals per als mestres...

En el terreny polític no hi ha cap referència a l'inici d'accions dels maquis a Catalunya (1940). El que vindrà a continuació és l'exaltació de les potències de l'Eix: el 6 de juny de 1941 s'acorda subvencionar una conferència –“*acto cultural y patriótico*” – sobre “*El Japón Moderno*”, a càrrec del “*reverendo padre Pedro de Escursell, párroco de Tokio*”. Però, després, acabada la Guerra Mundial, es renoven les “adhesions incondicionals al cap de l'Estat”, amb motiu de la “campanya insidiosa que s'està fent contra Espanya a l'estranger” (4 de gener de 1946) i les conseqüències: els treballadors municipals es queixen de la manca d'aliments bàsics i la corporació municipal “reconeix la realitat d'un problema tan greu i lamenta no poder-lo solucionar amb l'eficàcia requerida...” (22 de març de 1946).

A partir de 1947, ja amb el nou alcalde Martí Piera i Escofet, a poc a poc, les coses aniran millorant. Continuen les restriccions

¹³ Testimoni oral d'Ernest Maruny Roig, que afegeix que no van durar (ell i els germans) ni un mes a l'escola... “I encara ens van regalar la sarna!”

4. "Fiesta de la liberación", 1949. Atribuïda a Francesc Marjanedas. Arxiu Comarcal del Baix Empordà. Col·lecció Cruañas Plaja.

elèctriques, però es reprenen els balls populars (21 i 28 de novembre 1947), es tornen a celebrar les festes patronals dels gremis (perruquers i barbers, mecànics i ferrers...). La Diputació organitza una *corrida* de braus i l'Ajuntament accepta un "*palco*" on invita senyoretes en representació del poble. S'anuncia, amb optimisme desbordant, la compra d'una màquina de sumar "que facilitarà a gran escala la tasca de les diverses dependències i representarà un estalvi considerable d'hores de treball". I es parla d'establir una línia telefònica directa Girona – la Bisbal. Però encara s'adquiriran armes automàtiques per als serenos.

L'any 1947, d'altra banda, va ser l'any de dos esdeveniments dignes de ser recordats per als bisbalencs: una gran nevada i un enorme incendi a les Gavarres, el dos d'agost, el més gran que es recorda i del qual es diu que van cremar totes les Gavarres. També va ser el any que va morir Francesc Cambó, exiliat a Buenos Aires, nascut a Verges, qualificat de "*gran patricio e insigne ampurdanés*" a les actes municipals del mes de maig.

4. OBRES, PROJECTES I REALITZACIONS.

El catàleg d'obra feta per l'Ajuntament Figueras és ben migrat. Fins i tot un projectat monument als *caiguts*, que havia d'anar a la plaça de Francesc Macià, anomenada d'Albert Camps i Armet, no passarà de la solemne posada de la primera pedra i es limitarà a una placa als *caiguts* a la paret de l'església, aprovada el 6 d'agost de 1943, feta a Can Corominas.

Un tema recurrent en aquest període és la necessitat de construir nous nínxols i arreglar el cementiri; també el cotxe funerari. S'hi dediquen diferents partides dels pressupostos, però no serà fins el desembre de 1946 que s'informarà de la pròxima inauguració de l'altar i la creu del cementiri.

El canvi de plaques als carrers serà més ràpid, atesa la importància política de substituir els noms que el règim consideri impropis, però no serà fins el 1941 que s'acorda posar unes plaques de ceràmica amb la nova nomenclatura.

És molt lent el procés de reconstrucció dels danys ocasionats per la guerra. El tren de Girona a Palamós havia deixat de funcionar. Hi haurà diversos projectes governatius als quals l'Ajuntament hi donarà "suport entusiàstic": tornar a refer el trajecte, prolongar-lo fins a Banyoles..., però no es restableix el Tren Petit fins el novembre de 1941, tot i que al març del 1942 encara no portava la saca de Correus.

En l'àmbit municipal, caldrà esperar al 26 de gener del 1945 per acordar que l'Ajuntament pagui unes voreres que estaven fetes, i que van ser destruïdes pel bombardeig! Les voreres se les havia de fer cada veí i, dos mesos després, l'Ajuntament es nega a la petició d'un veí per pagar unes voreres i ho considera una "*extemporánea petición*".

Els problemes també són greus en l'abastament dels serveis bàsics: portada d'aigua, clavegueram, enllumenat públic... Un dels primers acords serà fer servir els fanals del passeig per il·luminar alguns dels carrers del centre del poble. El març del 1940, Josep Reinal proposa comprar 300 bombetes noves per donar llum als carrers, però, al gener del 1941, a les actes municipals encara consten problemes importants amb l'enllumenat. El contracte per aquest servei no es formalitzarà fins el novembre de 1941, dos anys i mig després d'acabada la guerra. Però fins el 1946 no es disposarà d'enllumenat correcte al passeig ni a les Voltes.

L'altre gran tema recurrent és l'abastament d'aigua. El ple constata diverses vegades el problema existent; primer s'aprova una nova bomba d'aigua (agost del 1940), que aviat tindrà nombrosos problemes i avaries. L'Ajuntament intenta que sigui la gent la que pagui i resolgui el problema: incrementant les tarifes, fent restriccions en el subministrament, la majoria forçades per problemes de la xarxa, etc. Així, el 23 d'agost de 1943, es registra a les actes un "*largo y movido debate*": la puja del preu de l'aigua no ha fet baixar el consum com s'havia previst. Es posa un límit de 20 m³ per casa. Però a l'octubre es contracta un altre operari, ateses les dificultats creixents, manca de cabal, i avaries. El novembre 1945, consta un altre augment del preu de l'aigua. L'octubre del 1946, es reconeix que la meitat dels comptadors d'aigua estan avariats i això "*repercuteix negativament en la recaptació*": es repararan.

El fracàs municipal en el tema de l'aigua és evident. Finalment, es demana ajut i es recorre al Sr. Martí Piera i Escofet, farmacèutic però també enginyer industrial, que s'incorpora com a primer tinent d'alcalde, el maig del 1945. Piera es posa a la feina: a l'agost, proposa obres urgents i el 14 de setembre se li encomanen les obres. L'11 de gener 1946, es compra una nova bomba d'aigua. Però el març del 46 el ple constata que, a les darreres pluges, el nou col·lector de Coll i Vehí va formar un "*impetuoso torrente*" que va inundar les Voltes. A l'octubre, es reorganitza el servei d'aigües. El novembre del 1946, s'aprova la memòria sobre aigües presentada per Martí Piera i se'l felicita per la millora del servei. Han passat set anys des de l'acabament de la guerra.

Un dels elements propagandístics del franquisme fou la construcció de "cases barates", de protecció oficial, a través de l'*Obra Sindical del Hogar*. A la Bisbal tampoc no hi va haver sort, tot i la iniciativa governamental de construir el grup de Cases de Santa Maria, al carrer d'Agustí Font. Al desembre del 1941, l'Ajuntament aplaudeix la proposta; el setembre següent, s'aprova el projecte: sis cases unifamiliars... El 1949, les obres es paralitzen... No s'inauguraran fins el 1950.

A les actes municipals d'aquest període, gairebé les úniques iniciatives, modestes, de millora del poble i de les condicions de vida dels ciutadans, les aporta Josep Reinal, que proposa petits arranjaments: del brollador de la plaça Francesc Macià, de bancs malmenats, d'una font per a ús públic (abril 1941), o la construcció d'una nova planta de l'Hospital, com a pavelló d'infecciosos (desembre

5. Col·locació de la primera pedra d'un monument finalment no construït en homenatge a los "Caidos", agost 1939. Atribuïda a Francesc Marjanedas. Arxiu Comarcal del Baix Empordà. Col·lecció Cruañas Plaja.

1941). El pavelló no es farà i de les altres no se'n parla més. Cal dir, però, que l'Ajuntament es preocupa per millorar el camp d'esports: hi aporta l'aigua (març 1940) i repara les dutxes i els vestuaris (juny 1943).

Però, tot i així, en aquests anys hi haurà dues millores importants per al poble. La primera serà una iniciativa particular: el 12 de març del 1943, al ple s'informa que l'Eusebi Tarrés Renart té la intenció de construir una casa allargant les Voltes, iniciades el 1854, que només arribaven fins el carrer Ample: proposa de fer el tram final de com són actualment. L'Ajuntament farà una alineació del carrer Coll i Vehí i Solidaritat Nacional, a partir de la qual es declaren unes parcel·les sobrants, que s'atorguen al Sr. Tarrés a canvi del dret perpetu dels vianants a passar per sota dels porxos de les Voltes. La Casa Tarrés s'aprova el juny 1943. L'1 de març del 1946, Tarrés demanarà quina part ha de pagar de les voreres: l'Ajuntament li diu que les ha de pagar el propietari, però li acorda 500 pta. per cada volta construïda, tot desfent-se en elogis de la importància de les Voltes¹⁴. L'enllumenat de

¹⁴ "Un magnífico paseo cubierto como no tengan quizás otras ciudades, no ya de nuestra categoría, sino de muy superiores."

les Voltes es completa l'octubre de 1946. Només quedava pendent un solar intermedi: Can Ganigué.

La segona obra remarcable, aquesta municipal, serà l'ampliació del pont de la carretera sobre el Daró, on es van afegir les voreres. El 26 de novembre del 1943, s'aprova el pressupost per a les obres. El maig següent, s'acorda reparar la barana i a l'octubre s'acorda pintar-la. Val a dir que aquestes voreres noves van desnivellar-se poc després, per un ús deficient de les runes amb què es van emplenar les arcades...

5. EL LLEGAT CAMPS I ARMET¹⁵.

L'avi de l'Albert Camps, Pere Camps i Ros, va néixer a Sant Llorenç de la Muga, on tenien diverses propietats, però s'establí a Monells. El pare, Joaquim Camps i Garriga, hi va néixer, es va casar amb Paula Armet i Moragas, de la Jonquera, i tingueren dos fills, l'Albert i en Carles. L'Albert, l'hereu, es dedicà a la política i fou diputat a les Corts, pels conservadors, representant el districte de la Bisbal entre 1879 i 1886, i senador entre 1898 i 1901.

Albert Camps i Armet mor a Barcelona el 25 d'octubre de 1923. Havia fet testament el 9 de febrer de 1902, en el qual llega al seu germà, Carles, enginyer de la Maquinista Terrestre, les finques radicades dins dels termes municipals de les demarcacions dels partits judicials de Figueras (Sant Llorenç de la Muga, Albanyà i Darnius), Girona (Madremanya, Banyoles, Monells i Sant Sadurní de l'Heura) i la Bisbal (Peratallada, Ullastret, Corçà, Casavells i Llofriu). En cas que en Carles mori sense tenir fills que hagin arribat a la pubertat, aquests béns passaran als respectius hospitals: Provincial de Girona, i municipals de Figueras i la Bisbal.

El llegat corresponent a la Bisbal inclou quatre masos: Mas Simon (Llofriu), el Mas Ros, el Mas d'en Lliure¹⁶ i el Mas Nou d'en Lliure (tots tres a Peratallada), i un seguit de camps i boscos per la zona.

El testament estableix que en cas que els hospitals no tinguin la capacitat per adquirir o alienar béns, "*sin intervención de autoridad*

¹⁵ Dades tretes dels dos lligalls que componen l'*Expediente general de adquisición, ventas y reparación de las fincas del legado Camps i Armet, al Hospital Municipal de esta Ciudad*, ACBE, amb autorització de l'Ajuntament de la Bisbal, propietari del fons, signada el desembre 2006.

¹⁶ Joan Badia i Homs, a una monografia sobre Peratallada, el menciona com la masia més remarcable de Peratallada: "Exemple magnífic de casa pairal (s. XVII-XVIII) amb teulada a quatre vents." BADIA, 1982).

alguna”, serien els marmessors testamentaris (o els seus substituïts, que també apareixen designats¹⁷) més el canonge penitenciari de la Diòcesi de Girona els qui hauran de vendre aquests béns, amb subhasta, o sense. “*a su exclusivo y prudente juicio*”, per invertir el producte líquid de les vendes i lliurar-lo als hospitals legataris, concedint-los “*las más amplias facultades para que puedan practicar por sí solos las expresadas operaciones, sin restricción ni limitación de clase alguna y sin la intervención ni consentimiento de los respectivos Hospitales legatarios, ni de otra persona, autoridad ni tribunal*”.

El testament estableix explícitament que “*no pueden entrar tratos ni convenios con mi hermano Carlos Camps ni otros interesados en mi herencia, para modificar cualquiera de las modalidades fijadas por mí...*” En qualsevol cas, el llegat passaria, íntegrament, a l'Hospital Provincial de Girona. Si aquests hospitals no rebien l'herència (per haver-hi hereus fills de Carles), rebrien 20.000 pta. cadascun com a compensació.

Carles Camps i Armet mor a Sant Llorenç de la Muga, el 7 de gener de 1939, sense fills. Mentrestant, l'hereu de Carles era el seu nebot Elies de Molins, que continua recollint algunes de les rendes. La primera notícia del llegat Camps i Armet a la Bisbal apareix el 23 de juny del 1939: l'advocat Rossich informa de la cessió a l'hospital d'algunes finques del llegat i recomana fer les gestions oportunes. S'acorda penjar el retrat a la sala de sessions i organitzar un solemne funeral a la memòria d'Albert Camps i Armet: de comprar els retrats, se'n tornarà a parlar... El 1951, dotze anys més tard! I del funeral, si es va fer, no en queda cap menció.

El 7 d'abril de 1940, en una carta a l'alcalde, l'advocat Josep M. Pi i Sunyer, de Barcelona, justifica que l'Ajuntament procedeixi a vendre el llegat Camps, en nom de l'hospital i, davant la reclamació dels hereus de Carles Camps i Armet, recomana que es denegui la reclamació, tot afegint-hi: “*Incluso en caso de duda, creo que se haría muy difícil a los legatarios pretender la intervención tratándose de uno de estos casos en que lo sencillo es actuar la Municipalidad y lo difícil ponerle cortapisas... Todo ello todavía aumenta la proceden-*

17 Marmessors: Dr. Sebastià Puig i Puig, canonge de la catedral i administrador de l'Hospital de la Santa Creu, i el senyor Jesús Sánchez y Diezma, advocat i catedràtic. Substituïts: Dr. Sebastià Puig o el canonge que el succeeixi en el càrrec d'administrador de l'Hospital de la Santa Creu (per Sebastià Puig) i mossèn Vicenç Casajuana, beneficiat de l'església parroquial de Santa Anna.

cia de decidirse por el camino de que sean Vds. los que perciban el legado.”

El Sr. Figueras de Almar demana l'opinió d'altres advocats. El Sr. Francesc d'A. Condomines (carrer Diputació, 262, 2n, de Barcelona) respon el 8 de juny de 1940 que:

- La condició que els hospitals beneficiats “puguin administrar sense interposició de cap persona” és ineficaç i s'ha de considerar com a no posada: invoca l'art. 792 del Codi Civil.
- El senyor Carles Camps no té cap dret a reclamar una part que demana per les inversions efectuades en el llegat del seu germà.
- No procedeix la intervenció de cap marmessor “*ya que unos han fallecido y otros actuan únicamente en el caso de aceptarse la condición antes rechazada*”, referint-se a la gestió directa per part dels hospitals.

L'advocat Francesc d'A. Condomines també informa l'alcalde de la visita que li ha fet el Sr. Fernando Foix, president de la Diputació de Girona, en relació amb el llegat i avança algunes idees sobre l'alienació dels béns a favor dels hospitals.

El 12 d'octubre de 1940, com a alcalde interí, Josep Reinal sol·licita al governador obrir un expedient per alienar béns del llegat per tal de poder atendre reparacions de finques i construir un pavelló d'infecciosos annex a l'hospital i altres reparacions de l'hospital.

El 20 de gener de 1942, Robert Figueras proposa vendre el Mas Simon de Llofriu i una casa de Corçà, part del llegat Camps i Armet, i la casa núm. 3 del carrer Carreras Dagas, amb els següents objectius:

- Reconstruir el Mas d'en Lliure.
- Refer la paret i vorera de l'Horta de l'Hospital.
- Fer el nou Pavelló d'infecciosos..., si queden diners.

El 21 d'octubre de 1942, Josep M. Pi Suñer confirma la capacitat de l'Ajuntament d'Olot per alienar, a favor del Sant Hospital d'Olot, una finca urbana a Barcelona.

El 4 de desembre de 1942, el governador civil respon al Sr. Figueras que “*no existe ninguna necesidad imperiosa ni apremiante de enajenar los bienes que se le solicitan*”. El 2 de gener de 1943, l'alcalde accidental demana un dictamen de l'arquitecte sobre les obres necessàries per al manteniment de les finques del llegat.

El 9 d'abril de 1943, es demana una còpia autèntica del testament d'Albert Camps.

El 8 de gener de 1943, es constitueix una comissió municipal, integrada pels senyors Manuel Escoda Guiteras i Josep Cortadellas, que acorda: primer, desistir de la construcció del pavelló d'infecciosos i segon, demanar dictamen sobre el dret de l'Ajuntament de vendre les finques de l'hospital municipal.

Informe de l'administrador, Francesc de P. Figueras de Almar, 1 de juny 1943:

1r. Les rendes i productes... “no estan en consonància amb el seu valor”... Les contribucions i impostos municipals absorbeixen casi el 70 % dels rendiments o lloguers....

2n. Edificis ruïnosos...

3r. Expressa el seu temor que els masovers abandonin els masos, pel seu mal estat. Els que estan en pitjor estat de conservació són el Mas Simon i el Mas Nou d'en Lliure.

Proposa:

- Demanar informe tècnic del Mas Ros, de Peratallada.
- Reparacions imprescindibles al Mas Simon: 37.747,38 pta.
- Construcció d'un porxo i un paller al Mas Nou d'en Lliure.

Pressupost de Pelai Martínez Poncio, arquitecte municipal de la Bisbal:

- Fer porxo i pallissa 22.155'23 pta.
- Reparacions 25.674'00 pta

El 25 de setembre de 1943 figura un dictamen dels lletrats Sr. Pi Suñer i Sr. Sagarra (Rambla Catalunya, 67, pral. 2a, Barcelona), que amplia l'anterior del 7 d'abril:

1. “L'Hospital de Pobres de la Bisbal” no és un òrgan de beneficència particular i no precisa autorització del govern per alienar finques del llegat Camps i Armet.
2. L'Ajuntament té plena personalitat per efectuar vendes de patrimoni atès que l'hospital no té un òrgan específic per administrar, i és el municipi l'òrgan competent.
3. No hi han d'intervenir de cap manera els marmessors testamentaris.

La condició de no intervenció d'autoritat no pot afectar, per tal com el superior control de l'autoritat ha de ser la màxima garantia de la bona administració i l'art. 792 del Codi Civil disposa que les condicions contràries a les lleis “*se tendrán por no puestas y en nada perjudicarán al heredero o legatario*”.

4. [Recomana] que el ple del consistori prengui l'acord de designar el “Sr. Alcalde” per tal que rebí l'herència i pugui subscriure la

corresponent escriptura notarial, actuant en nom de l'hospital..., però puntualitza que els beneficis de la venda han d'anar a l'hospital.

El 3 de desembre de 1943, s'aprova la convocatòria de subhasta del Mas Simon (Llofriu) i set peces de terra annexes, que es fa l'any 1944. Guanya la subhasta en Emili Alemany Planas, que actua en nom de Joaquim Colomer i Clara, que viu al carrer Barcelona, núm. 2, de Girona, que esdevé el nou propietari. Import de la transacció: 101.732 pta. Es formalitza la venda el 26 de juny 1944, davant del notari de Barcelona, Joan Fabregat Planas.

Ja amb l'alcalde Piera, el 27 de juliol de 1951, es pren nota d'un escrit del Ministeri de Governació, rebut a través de la Guàrdia Civil, autoritzant l'ajuntament a vendre en pública subhasta les finques propietat de l'Hospital, llegades per Albert Camps i Armet i Paula Carles Fanals. El Ple autoritza l'alcalde Martí Piera a fer les gestions corresponents. El Ple també acordar comprar dos retrats d'Albert Camps i Armet "por su gran altruismo en favor de los necesitados, legando sus bienes a dicho Hospital".

El 19 d'octubre de 1951, l'alcalde Martí Piera i Escofet informa al Ple que ha decretat la realització de la subhasta de les finques de l'Hospital. Se'n fa l'anunci al Butlletí Oficial de la Província i també, *dada la importancia del mismo*, al diari Los Sitios i a la B.O. de l'Estat.

El 7 de desembre de 1951, es comuniquen al Ple municipal els resultats de la subhasta feta el 23 i 24 de novembre del 1951, dels dos llegats: Albert Camps i Armet i el de Paula Carles i Fanals que és d'una casa amb terreny, a S'Agaró, que adquirirà Josep Ensesa Guber, Ctra. de Barcelona, 34, GIRONA, per 77.000 pta.

Les vendes més productives són:

- El Mas Nou d'en Lliure, s'adjudica als únics postors: Joaquim Canals Pons i la seva esposa Teresa Ferran Tusellas i a Mateu Vila Carles, de Peratallada, per 361.500.
- El Mas d'en Lliure, s'adjudica per 225.000 pta. als únics candidats: Conrado Sabater Estadella i la seva esposa Maria Pla Roget, tots dos de Bescanó.
- El Mas Ros de Peratallada s'adjudica per 157.000 pta. (preu inicial 129.000), a Felip Riembau Coll i la seva esposa Teresa Ferrer Ventura.

Però al Registre de la Propietat de la Bisbal no consta cap inscripció d'aquests masos a cap de les persones que van guanyar la subhasta. Probablement, devien participar-hi a compte d'una tercera persona.

A l'ACBE també es poden consultar els comptes de l'administració del llegat Camps i Armet, presentats per Francesc de Paula Figueras, descomptant el 10 % que li corresponia per la gestió. Les rendes anuals totals són relativament baixes, mostren força dispersió (entre 681 pta. l'any 1943 i 15.444 pta. el 1944) i no semblen afectades per l'elevada inflació d'aquells anys.

Després de la segona subhasta per liquidar les propietats no traspassades a la primera (22 de maig de 1952), s'acorda deixar les rendes d'aquestes finques directament a l'hospital, i al seu administrador. Així, es posa final a l'administració de Francesc de Paula Figueras de Almar i se li "*agradecen todos los trabajos que ha venido realizando*" (acta del ple del 31 d'octubre de 1952).

Encara hi haurà una darrera menció al llegat, el 19 de desembre de 1952, quan l'alcalde Piera ordena comprovar "*la existencia de otras fincas que las que figuraban en el inventario... [no registrades com a tals] y de ser ello cierto, proceder a su debida inscripción en el registro*". Això és resultat d'haver descobert uns pagaments de rendes anuals, corresponents a propietats de les quals no constava la propietat municipal.

6. LA CASERNA DE LA GUÀRDIA CIVIL.

Robert Figueras demostrarà una desconfiança i menyspreu cap a la Guàrdia Civil constants al llarg de tot el mandat. Ell, falangista i excombatent, enalteix l'exèrcit en qualsevol ocasió, mentre posarà tantes traves com podrà a la *Benemèrita*. Potser perquè la Guàrdia Civil va posar-se a les ordres de l'estat legal a les principals ciutats (Madrid, Barcelona, València...)? De fet, el mateix Franco va mostrar la intenció de dissoldre el cos, fins que el 1940 (lleí de 15 de març) decideix mantenir-lo, però amb un control estricte de l'exèrcit, amb la missió d'*eliminar els enemics interiors*, assegurar l'ordre públic i la continuïtat del règim. Serà la Guàrdia Civil qui farà la feina més bruta: s'enfrontarà als *maquis*, protegirà el caciquisme, controlarà l'Espanya rural i, més tard, s'enfrontarà a ETA.

Així, tot i la *verdadera urgència* de trobar-los un allotjament, no es resoldrà mai en el seu mandat. I cada pas serà objecte de discussió i traves. Discutirà l'import del lloguer i qui l'ha de pagar; es negarà al manteniment del capità, a cercar nous allotjaments...

El 14 d'abril de 1939, la *Vescomtessa de Vilanova* reclama la devolució de la casa de la seva propietat, que ha ocupat la Guàrdia Ci-

vil. L'alcalde ho rep amb "*sumo desagrado*". El 26 de maig, la vídua del Dr. Vehí, ofereix una casa. El 16 de juny, la Sra. Bosch i Viñamata, vídua Niubó, ofereix de cedir i vendre unes cases al carrer Ramon de Cabrera per a la Guàrdia Civil, on, de fet, s'estaran fins la construcció de la nova caserna. Però començarà la discussió per veure qui ha de pagar el lloguer. Al juliol, es registra el fracàs de les gestions de Jesús Rasós sobre el tema. Al desembre, el tinent demana una subvenció per completar els diners per a lloguer aportats per la Guàrdia Civil: s'han de pagar 4.800 pta. però en reben 384. Es denega, atès que no és competència municipal. Al febrer, l'Ajuntament ofereix pagar la tercera part del lloguer, sempre que no arribi a les 1.500 pta. El tinent iniciarà un expedient de reclamació (març 1940): l'Ajuntament oferirà pagar 500 pta. mensuals...

Entre el 15 d'octubre i el 3 de desembre de 1941, l'Ajuntament compra tres cases al carrer del Morró, però el 18 de juliol anterior havia sortit una normativa sobre la construcció de casernes..., i les cases comprades no s'hi ajustaven!: es demanava construir les casernes a solars aïllats i prou grans. Es rebutja, doncs, l'oferta. Cap novetat fins el 16 de juny de 1944, quan la Guàrdia Civil torna a reclamar solucions: l'Ajuntament acorda "*reiterar l'ofertament anterior*" i que si no l'accepten ho diguin de pressa. La resposta és que l'oferta és "*inacceptable*". El 27 de novembre de 1944, s'acorda comprar el solar Horta Lloret. El 5 d'octubre de 1945, a la comissió d'alcaldes de la demarcació es presenten "nombrosos inconvenients en relació amb la construcció de la casa-caserna... És criteri de la comissió que s'abandoni el projecte... per no ser de la immediata competència municipal". El 14 de juny de 1946, es pren l'acord de suspendre el projecte de caserna i s'afirma que "és l'estat qui se n'ha de fer càrrec".

Els terrenys on es construirà la caserna, al terme de Forallac, no els adquirirà l'Ajuntament fins el 5 de setembre de 1969. La cessió administrativa d'aquests terrenys a la *Benemèrita* es farà el 1976, i la cessió definitiva es formalitza el 23 de novembre de 1994.¹⁸ Els Mossos d'Esquadra substituïren la Guàrdia Civil el 1996.

Culte a la pròpia personalitat, arbitrarietat i despotisme en el tracte amb els ciutadans; nepotisme en l'administració dels cabals públics; desinterès per la ciutadania i les dificultats de la població en una situació d'extrema misèria; ineficàcia en les actuacions de

¹⁸ Informació facilitada per la Secretaria de l'Ajuntament de la Bisbal.

millora de la ciutat... Aquest fou l'estil de l'*Ajuntament Figueras*. Ni aquell franquisme de les primeres hores va poder mantenir un personatge així, quan va començar una altra etapa condicionada per la derrota d'Alemanya, Itàlia i el Japó, el 1945.

BIBLIOGRAFIA:

- BADIA i HOMS, Joan. *Peratallada*. Barcelona: Ed. Mediterrània, 1982.
- BERMEJO, Benito i CHECA, Sandra. *Libro Memorial. Españoles deportados a los campos nazis (1940-1945)*. Madrid: Ministerio de Cultura, 2006.
- CASTILLA DEL PINO, Carlos. *Casa del Olivo. Autobiografía 1949-2004*. Barcelona. Tusquets editores, 2005.
- CLARA, Josep. "Expedients de Responsabilitats Politiques al Baix Empordà". *Estudis del Baix Empordà*, 24 (2005), p. 179-198.
- FRIGOLA i ARPA, Jordi. *La Bisbal*. Girona: Diputació de Girona, 2003. Quaderns de la Revista de Girona, 109.
- GAITX i MOLTÓ, Jordi. *L'exili del Baix Empordà al 1939*. La Bisbal d'Empordà: Ajuntament de la Bisbal, 2007. XVI Premi Pere Lloberas.
- MATAS i BALAGUER, J. et al.: *La Revolució i la Guerra Civil a La Bisbal*. La Bisbal d'Empordà: Ajuntament i Arxiu Històric Comarcal, 1990.
- OLIVA i LLORENS, Jordi. *El cost humà de la Guerra Civil a les comarques gironines: Combatents morts i víctimes del material bèl·lic abandonat*. Girona: El Punt, 1999.